

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"

Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam
The Netherlands

tel: +31 20 463 6394

fax: +31 20 663 8511

mail: info@wijvertrouwenstemcomputersniet.nl

Aan: Tweede Kamer der Staten-Generaal

t.a.v. griffie Commissie BZK
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Afzender: NL-1098 EJ 98^{hs}

Betreft: Toekomst verkiezingsproces / Kieswet t.b.v. AO 30 januari 2008

Amsterdam, 10 januari 2008,

Geachte leden van de vaste kamercommissie voor BZK,

Op 30 januari zult u weer een Algemeen Overleg hebben met de staatssecretaris van BZK over de toekomst van het verkiezingsproces. Middels deze brief willen wij u op de hoogte brengen van onze voortdurende zorgen over de vernieuwing van het verkiezingsproces. Onze campagne tegen de voormalige stemcomputers heeft ertoe geleid dat onze zorgen met betrekking tot deze manier van stemmen inmiddels breed worden gedeeld en deze manier van stemmen is terecht door de staatssecretaris naar de prullenbak verwezen. 'Eind goed, al goed' zou je zeggen.

Maar in zekere zin begint het nu pas werkelijk spannend te worden. De situatie rond stemcomputers betreft, hoe fundamenteel de problemen ook waren, slechts een klein deel van het verkiezingsproces. We moeten er voor waken dat niet in het kielzog van de wijzigingen in het proces die hieruit voortvloeien op andere punten het verkiezingsproces minder transparant en controleerbaar wordt. De schaarse informatie die we hebben over de plannen voor de toekomst is niet geruststellend. In het kabinetsstandpunt naar aanleiding van het rapport Korthals Altes staat immers:

Waar in de Kieswet de waarborgen, met name de waarborgen van controleerbaarheid en transparantie hun vertaling hebben gekregen in gedetailleerde regelgeving, zal in de nieuwe wetgeving worden gekozen voor een systematiek waarbij de essentiële waarborgen en rechten op het niveau van de wet worden vastgelegd met daarbij meer mogelijkheden om de meer gedetailleerdere regels op een lager niveau vast te stellen. Met het wettelijk vastleggen van de kaders waarbinnen de lagere regelgeving tot stand moet komen is het immers niet langer noodzakelijk om, zoals momenteel in de Kieswet is gebeurd, alle procedures in detail voor te schrijven op het niveau van de wet.

En iets verderop:

Een flexibele formulering op het niveau van de wet, met de mogelijkheid op het niveau van een algemene maatregel van bestuur of waar nodig een ministeriële regeling concrete regels te stellen, maakt het beter mogelijk het verkiezingsproces te onderhouden en waar nodig te herrijken.

Hoewel wij niet willen pretenderen experts te zijn op het terrein van het staatsrecht, geven deze passages ons toch het gevoel dat hiermee wel erg veel macht in handen wordt gelegd van een zittend kabinet. In het verkiezingsproces kan immers een ogenschijnlijk niet zeer essentieel punt als de hoeveelheid stembureaus en de openingstijden daarvan een grote invloed hebben op de toegang van kiezers tot het verkiezingsproces. Ook heeft het verleden bewezen dat het vastleggen van eisen voor te gebruiken techniek in het verkiezingsproces op het niveau van een ministeriële regeling niet noodzakelijk leidt tot het tijdig onderhouden en herrijken daarvan.

Tot nu toe hebben wij u tot op zeer gedetailleerd niveau op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rond stemcomputers. Probleem is dat onze juridische expertise weliswaar nog net toereikend is om te zien dat hier grote risico's zijn, maar dat wij, zoals hierboven aangegeven, niet willen pretenderen de juridische, staatsrechtelijke en eventuele electorale consequenties van het nu komende wetsvoorstel tot in de details te overzien. Wij raden u dan ook met klem aan om de vinger nauwlettend aan de pols te houden. Tot elke prijs moet voorkomen worden dat u, met een focus op de oplossing van de huidige problemen rond stemcomputers, straks instemt met een wetsontwerp terwijl u vooraf onvoldoende tijd heeft gekregen om de mogelijk verreikende consequenties te overzien.

Daarnaast moet volgens ons veel duidelijker worden hoe eventuele tussentijdse verkiezingen zullen plaatsvinden tijdens de verschillende stadia van de aankomende wijzigingen. "Stemmachines" zijn nu uit de wet- en regelgeving verdwenen, maar hoe zit het precies met inzet van technologie als er nu verkiezingen zouden zijn? Gaan Nederlanders in het buitenland weer stemmen via Internet? En hoe zit het met die geheime software van het Bureau voor verkiezingsuitslagen J.W. Groenendaal?

Wij zouden over alle zaken die met het kiesproces te maken hebben graag verder met u van gedachten wisselen, en wij zijn op elk moment voor verdere informatie bereikbaar. Maar aangezien wij actievoerende technici en geen juristen zijn raden wij u daarnaast ook zeker aan om op het gebied van kiesrecht en algemeen staatsrecht alle tot uw beschikking staande expertise optimaal te benutten.

Kortom: het is volgens ons nu vooral nodig dat u zich niet laat meeslepen in eventuele haast van het ministerie. Door de terugkeer naar het stembiljet is rust ontstaan. Nu we hier toch zijn maakt het immers niet zo vreselijk veel uit of er nu één, twee of drie verkiezingen met stembiljetten plaatsvinden. De nieuwe Kieswet moet nog een hele tijd mee en bevat - als de voortekenen ons niet bedriegen - mogelijk controversiële elementen. De wet is in ieder geval geen hamerstuk. Wij hopen dan ook van harte dat u in uw planning meer dan voldoende tijd inlast om deze aanstaande grote verbouwing zeer degelijk te bestuderen.

Met vriendelijke groet en de beste wensen voor 2008,
Hoogachtend,

Namens de stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet",
R.V. (Rop) Gonggrijp (voorzitter)